

Nr 26.

Av herr **Lindén m. fl.**, om ökat anslag till Samfundet för hembygdsvård.

Samfundet för hembygdsvård, som bildades 1916, har enligt sina stadgar till uppgift att främja den svenska hembygdsvården och vill i detta syfte verka *dels* för att nyanläggningar och omdaningar utföras med hänsyn till såväl landskapet och bygden som närmast omgivande natur och förutvarande anläggningar, *dels* för att natur- och kulturminnen av värde bevaras, *dels* i allmänhet för ökande av kunskapen om och kärleken till hembygden.

Samfundets byrå i Stockholm arbetar huvudsakligen på tre avdelningar: en allmän avdelning för upplysningsverksamhet och propaganda och för ledning och övervakning av Samfundets verksamhet i dess helhet, en byggnadsbyrå och en vägbyrå.

Beträffande Samfundets verksamhet i detalj hänvisa vi till bifogade årsredogörelse för år 1945. (Bil. 1.)

Samfundet åtnjuter för närvarande ett årligt statsanslag av 25 000 kronor på nionde huvudtiteln. Detta anslag är emellertid under nuvarande förhållanden icke tillräckligt för att uppehålla Samfundets betydelsefulla verksamhet. I underdånig skrivelse av den 30 augusti 1945 hemställde Samfundet därför till Konungen om ett till 55 000 kronor förhöjt statsanslag för budgetåret 1946—47 för att kunna bedriva verksamheten i nuvarande omfattning. Egnahemsstyrelsen förklarade i sitt remissutlåtande av den 25 september 1945, att den ej ville göra någon erinran mot det av Samfundet äskade anslaget men ansåg det önskvärt, att en närmare prövning av Samfundets verksamhet företoges, i syfte att åstadkomma största möjliga effektivitet av verksamheten samt få till stånd erforderligt samarbete med annan liknande verksamhet, som för närvarande bedreves med hjälp av statsmedel.

Sedan Kungl. Maj:t föreslagit 1946 års lagtima riksdag att till Samfundet anslå ett oförändrat belopp av 25 000 kronor, bifölls detta av riksdagen. Med anledning av en vid samma riksdag väckt motion, dels om höjning av anslaget, dels om en utredning av den art egnahemsstyrelsen föreslagit, tillstyrkte utskottet, som fann Samfundets syftemål vara en betydelsefull samhällelig angelägenhet, att det genom Kungl. Maj:t verkställdes erforderlig utredning i ämnet, vilken kunde läggas till grund för ett bedömande av frågan, i vilken utsträckning staten borde lämna bidrag till Samfundet. Utskottet anförde vidare, att det icke för närvarande vore berett att tillstyrka förhöjning av anslaget, utan resultatet av den förordade utredningen borde föreligga, innan en anslagsökning till ändamålet toges under övervägande.

Den av riksdagen föreslagna utredningen har på uppdrag av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet verkställts av t. f. byråchefen C. S. Lind-

ström, vilken med skrivelse av den 31 oktober 1946 inkommit till departementet med utredning och förslag i ämnet. (Bil. 2.)

Efter en översikt av Samfundets utbyggande till sin nuvarande gestaltning och en ingående granskning av arbetssätt och hittills nådda resultat förordar utredningsmannen ett sådant statligt stöd, att verksamheten skall kunna uppehållas i stort sett i nuvarande omfattning. Det framhålles, att Samfundets verksamhet utmärkes av betydande rörlighet och anpassningsförmåga. I sin upplysnings- och propagandaverksamhet har Samfundet, heter det vidare, påpassligt tagit i anspråk de moderna hjälpmedel, som vuxit fram, och genom att öppna kontakter med de stora nya bildningsrörelserna sökt väcka intresse och gehör för sina strävanden i allt vidare kretsar. Utredningsmannen framhåller, att enighet också torde råda därom, att Samfundet åstadkommit värdefulla insatser till byggnadskulturens höjande, särskilt på landsbygden, och landskapsvårdens främjande. Arbetet fortsätter, heter det, och har alltjämt en betydelsefull uppgift att fylla. Slutsatsen blir: »Under sådana förhållanden lär Samfundet vara förtjänt att även framdeles beredas det stöd av statsmakterna, som må anses erforderligt för verksamhetens uppehållande i nöjaktig omfattning.» I utredningen framhålles dock, att anledning icke synes föreligga att längre fortsätta med de av Samfundet anordnade kortare byggnadskurserna, varjämte ifrågasattes att byggmästarskolan på Hvilan skall nedläggas. Det ifrågasattes vidare av utredningsmannen huruvida icke syftet med denna yrkesundervisning bättre skulle kunna tillgodoses genom att ämnet hembygdsvård beredes plats i den offentliga yrkesundervisningen.

För att uppehålla en verksamhet av den omfattning, som i utredningen förordas, beräknas Samfundet vara i behov av i runt tal 45 000 kronor. Det förutsattes därvid att Samfundets egna ekonomiska prestationer årligen uppgå till sammanlagt 70 000 kronor i form av medlemsintäkter, diverse uppdrag och privata bidrag.

Samfundet för hembygdsvård har i underdånig skrivelse av den 13 november 1946 anslutit sig till utredningens förslag men hemställt, att Samfundet för att byggmästarskolan vid Hvilan skall kunna bibehållas måtte åtminstone för budgetåret 1947/48 erhålla statsbidrag med 47 000 kronor.

Departementschefen har förklarat sig icke för närvarande vara beredd att taga ställning till det av utredningsmannen framlagda förslaget rörande finansieringen i fortsättningen av Samfundets verksamhet och anser att förslaget torde böra göras till föremål för ytterligare överväganden. Därför föreslås för nästa budgetår oförändrat belopp, 25 000 kronor.

Samfundets stat för budgetåret 1946/47, omslutande 134 500 kronor, upp-tager ett underskott av 17 350 kronor. Det bifogade sammandraget av staten (Bil. 3) visar att betydande inkomstposter bygga på Samfundets egna prestationer, t. ex. medlemsintäkter 55 000 kronor samt uppdrag och försäljning 16 650 kronor eller tillhoppa 71 650 kronor. Underskottet kan Samfundet täcka endast genom att utnyttja sina reserverade kapitaltillgångar (den 30 juni 1946 uppgående till omkring 12 000 kronor) jämte större delen av sina två fonder

(uppgående till sammanlagt omkring 11 000 kronor). Härigenom bli Samfundets kapitaltillgångar och fonder praktiskt taget helt förbrukade. Samfundet har nämligen under de senaste tre åren nödgats ta sina reserverade medel i anspråk för att kunna fullfölja sin verksamhet: 1943 var kapitaltillgången omkring 56 700 kronor, 1944 omkring 38 300 kronor och 1945 omkring 18 000 kronor (motionärerna ha för avsikt att ställa nödigt siffermaterial till förfogande).

Det är uppenbart, att Samfundet icke i fortsättningen kan bedriva sin verksamhet med nuvarande statsanslag. Redan 1939—40 åtnjöt Samfundet ett statsanslag av 25 000 kronor. Genom penningvärdets fall kan detta anslag sägas reellt ha minskat med 55—60 % utan att någon kompensation erhållits i form av ökat statsanslag. Då under de senaste åren betydande inskränkningar och besparingar företagits och Samfundets egna inkomster, främst genom medlemsintäkter, väsentligen ökats, torde det knappast vara möjligt för Samfundet att med bibehållande av verksamheten i ungefär nuvarande omfattning kunna åstadkomma en balanserad budget. Enär Samfundets olika verksamhetsgrenar äro intimt sammanbundna torde det vara synnerligen svårt att åstadkomma någon väsentlig nedskärning av utgifterna utan att helheten blir allvarligt lidande.

Då departementschefen framhåller att utredningens förslag torde böra göras till föremål för ytterligare överväganden synes det oss rimligt, inte minst med hänsyn till den ingående utredningens goda vitsord, att Samfundet erhåller ett så stort statsanslag, att det nöjaktigt kan fullfölja sina uppgifter, till dess statsmakterna hunnit ta ställning till utredningsmannens förslag.

Med anledning av vad som ovan framhållits och under hänvisning till bilagda utredning och förslag i ämnet få undertecknade härmed föreslå,

att anslaget till Samfundet för hembygdsvård under nionde huvudtiteln (25 000 kronor) höjes med 20 000 kronor eller tillsammans 45 000 kronor.

Stockholm den 15 januari 1947.

Lars V. Lindén.

Gärda Svenson.

E. A. Lindblom.

J. Sandén.

Bengt Elmgren.

Ture Nerman.

Rickard Lindström.

Georg Andrén.